II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 25 päivänä marraskuuta 1998,

valtiontuesta, jonka Italia on myöntänyt Enirisorse SpA -nimiselle yritykselle

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 3866)

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2000/334/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut [1] asianomaisia esittämään huomautuksensa,

sekä katsoo seuraavaa:

I

Komissio on ilmoittanut Italian viranomaisille 13 päivänä tammikuuta 1998 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely sen tuen osalta, jonka ENI on pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden muodossa myöntänyt Enirisorse SpA-nimiselle tytäryhtiölleen (jäljempänä 'Enirisorse'). Enirisorse on kokonaan italialaisen julkisen holdingyhtiön ENIn omistuksessa oleva tytäryhtiö. ENI puolestaan oli tutkittavana olevien tapausten aikaan Italian valtion omistuksessa, sillä Italian valtiovarainministeriö omisti enemmistön sen osakkeista.

Menettely

Komissio on päätöksellä 98/212/EY [2] päättänyt lopettaa ENI-yhtiön vuosina 1992—1996 toteuttaman Enirisorsen pääomarakenteen vahvistamista koskevan menettelyn. Toimenpiteen suuruus oli rakenneuudistussuunnitelman mukaisesti kaikkiaan 1 819 miljardia Italian liiraa. Päätös on annettu tiedoksi Italian viranomaisille 2 päivänä toukokuuta 1997 päivätyllä kirjeellä.

Komissio on todennut päätöksessä 98/212/EY, että 1 819 miljardin Italian liiran suuruinen pääomarakenteen vahvistamistoimenpide soveltuu yhteismarkkinoille Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla ja on Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukainen sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla edellyttäen, että tiettyjä ehtoja noudatetaan. Tämän päätöksen kannalta tärkeimmät ehdot olivat seuraavat:

— Italian oli pysyttävä sitoumuksessaan toteuttaa rakenneuudistussuunnitelma kokonaan ja näin yksityistää Enirisorsen yhtiöt ja tuotantolaitokset sekä lopulta asettaa Enirisorse selvitystilaan 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä,

— yksityistämisestä saadut varat oli käytettävä Enirisorsen selvitystilasta mahdollisesti aiheutuvien lisäkustannusten kattamiseen,

[1] EYVL C 70, 6.3.1998, s. 5.

[2] EYVL L 80, 18.3.1998, s. 32.

— laadittiin menettely, jonka avulla valvottiin, että Italian viranomaiset noudattavat päätöstä.

Komissio on saanut Italian viranomaisten ensimmäisen puolivuotiskertomuksen 11 päivänä marraskuuta 1997. Kertomuksesta kävi ilmi muun muassa, että Crotonessa sijaitsevan sinkintuotantolaitoksen omistava Pertusola Sud, toinen jäljellä olevista Enirisorsen yhtiöistä, oli vielä myymättä, toisin kuin Italian viranomaisten ilmoittamassa ja komission hyväksymässä rakenneuudistussuunnitelmassa oli määrätty.

Pertusola Sudiin liittyvillä ongelmilla oli suuri merkitys päätöksessä 98/212/EY. Päätöksen tekemisen aikaan Italian viranomaiset antoivat ymmärtää, että yhtiö joko lopetettaisiin tai myytäisiin eräälle mahdolliselle ostajalle vuoden 1997 loppuun mennessä. Jälkimmäisessä tapauksessa ostajan oli määrä muuttaa laitos tuottamaan sinkin sijasta nikkeliä. Tämä oli se, mitä Pertusola Sudin sulkemisesta tai myynnistä vuonna 1997 määrättiin Enirisorsen rakenneuudistussuunnitelmassa, joka oli annettu tiedoksi komissiolle ja jonka tämä mainitsikin päätöstä 98/212/EY koskevissa perusteluissaan.

Koska Enirisorsen varsinaisen liiketoiminnan tappiot vuonna 1997 aiheutuivat ilmeisesti Pertusola Sudista, komissio uskoi, että sulkemalla tämä laitos tai myymällä se yksityiselle teollisuusyritykselle päästäisiin Enirisorsen rakenneuudistussuunnitelman lopulliseen päämäärään eli Enirisorsen toiminnan lakkauttamiseen.

Italian viranomaisten toimittamasta puolivuotiskertomuksesta kävi lisäksi ilmi, että ENI on vuonna 1997 jälleen siirtänyt Enirisorselle pääomaa 133 miljardia Italian liiraa. Uusia pääomansiirtoja on käytetty muun muassa Pertusola Sudin toimintakustannusten ja Enirisorsen selvitystilaan asettamisesta aiheutuneiden kustannusten kattamiseen. Tällaista pääomarakenteen vahvistamista ei ollut mainittu komissiolle ilmoitetussa rakenneuudistussuunnitelmassa eikä sitä sen vuoksi otettu huomioon myöskään päätöksessä 98/212/EY. Kyseisiä pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteitä ei ollut ilmoitettu komissiolle, vaan ne oli toteutettu sääntöjenvastaisesti.

Komissio on näin ollen joutunut tutkimaan näitä pääomansiirtoja uusina tukitoimenpiteinä, jotka ovat sääntöjenvastaisia, koska ne on toteutettu perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkoilmoitusta tekemättä.

Tutkintamenettelyn ensimmäisessä vaiheessa saamiensa tietojen perusteella komissio katsoo, että ENIn vuonna 1997 tekemille pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteille ei voitu saada riittävää tuottoa, koska Enirisorsen toiminta oli määrä lakkauttaa lähitulevaisuudessa; ei siis ollut perusteita väittää ENIn toimineen markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisesti. Lisäksi Enirisorse oli tuottanut huomattavia tappioita jo yli viisi vuotta; yksityinen sijoittaja olisi toteuttanut yrityksessä rakenneuudistuksen tai asettanut sen selvitystilaan jo paljon aikaisemmin välttääkseen jatkuvat tappiot.

Komissio epäili vakavasti edellä mainittujen uusien pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, koska näytti siltä, ettei niihin voitu soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa mainittuja poikeuksia, ja päätti siksi aloittaa niiden osalta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn.

II

Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen julkaisemisen [3] perusteella Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ovat toimittaneet 6 päivänä huhtikuuta 1998 kyseisiä toimenpiteitä koskevat huomautuksensa, joissa ne asettuvat tukemaan komission kantaa. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset totesivat erityisesti, että ENIn viimeksi toteuttama pääomarakenteen vahvistaminen ei Enirisorsen taloudellisen tilanteen huomioon ottaen ollut markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukainen.

Myös Union Minière -niminen sinkintuottajayritys ja Pertusola Sudin kilpailija on esittänyt 4 päivänä toukokuuta 1998 päivätyllä kirjeellä huomautuksensa, joissa se tukee komission kantaa. Union Minière toteaa erityisesti, että Enirisorselle tilikausina 1997 ja 1998 tehdyt uudet pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteet, joiden tarkoituksensa oli kattaa sen omistuksessa olleen Pertusola Sudin aiheuttamat tappiot, olivat ilmoittamatonta ja ilman ennakkohyväksyntää myönnettyä valtiontukea. Tämä uusi tuki vääristi selvästi ja sääntöjenvastaisesti kilpailua sinkkimarkkinoilla, joita jo ennestään haittasi rakenteellinen liikakapasiteetti.

Toiset jäsenvaltiot tai muut asianomaiset eivät ole esittäneet komissiolle huomautuksia. Komissio on toimittanut Yhdistyneen kuningaskunnan ja Union Minièren huomautukset Italian viranomaisille 28 päivänä toukokuuta 1998 päivätyllä kirjeellä.

III

Vastauksessaan menettelyn aloittamista koskevaan komission kirjeeseen sekä edellä mainittuihin asianomaisten huomautuksiin Italian viranomaiset kiistävät sekä komission päätöksen menettelyn aloittamisesta että asianomaisten osapuolten huomautukset seuraavin perustein:

— Kiistanalainen 133 miljardin Italian liiran suuruinen pääomarakenteen vahvistaminen oli ilmoitettu komissiolle päätöksessä 98/212/EY säädetyn valvontamenettelyn yhteydessä.

— Kyseisestä 133 miljardin Italian liiran määrästä 34 miljardia liiraa on tarkoitettu Pertusola Sudin tappioiden ja loput 99 miljardia liiraa Enirisorsen kustannusten kattamiseen. Nämä 99 miljardia Italian liiraa on käytetty komission

[3] Ks. alaviite 1.

hyväksymän rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen; tätä 99 miljardin liiran suuruista pääomarakenteen vahvistamista on pidettävä periaatteessa hyväksyttynä, vaikka se ei varsinaisesti sisältynytkään rakenneuudistussuunnitelmassa esitettyihin tukiin, sillä komissio oli säätänyt päätöksen 98/212/EY 3 artiklan b alakohdassa, että Italian olisi ilmoitettava kaikki selvitystilaan asettamisesta aiheutuvat kustannukset.

— Tietyn yrityksen selvitystilaan asettamisesta ja sulkemisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen tarkoitetut varat (tässä tapauksessa 99 miljardia Italian liiraa) eivät todellisuudessa voi vääristää kilpailua, jos tuensaajat ovat yrityksiä, joiden toiminta lakkautetaan ja jotka siten poistuvat markkinoilta.

Pertusola Sudille maksetun 34 miljardin Italian liiran osalta Italian viranomaiset myöntävät, että Enirisorse on vahvistanut vuonna 1997 Pertusola Sudin pääomarakennetta 34 miljardilla liiralla kattaakseen siten yrityksen aiheuttamat tappiot. Italian viranomaiset toteavat kuitenkin seuraavaa:

— Tehdessään päätöksen 98/212/EY komissio tiesi, että Pertusola Sudin tappiot olisivat kyseisenä vuonna 48 miljardia Italian liiraa. Määrätessään Pertusola Sudin myytäväksi tai suljettavaksi vuoden 1997 loppuun mennessä komissio implisiittisesti hyväksyi yrityksen toiminnan jatkamisen kyseiseen ajankohtaan saakka ja näin ollen myös vuonna 1997 kertyneiden tappioiden kattamisen.

— Pertusola Sudin tuotantolaitokset sijaitsevat Crotonessa, alueella jolle voidaan myöntää aluetukea perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla; kyseinen tuki olisi siis edellä mainitun perustamissopimuksen määräyksen perusteella arvioitava yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

IV

Enirisorse perustettiin vuonna 1991 ”puhtaaksi” holdingyhtiöksi tarkoituksena optimoida ENI-yhtymän taloudelliset ja rahoitusvarat. Perimmäisenä tavoitteena oli keskittää yhden yksikön vastuulle niiden omistusten hallinta, joita yhtymällä oli lähinnä kaivostoiminnan alalla. Todellisuudessa ENI ja sen silloinen pääosakas (Italian valtiovarainministeriö) olivat jo vuonna 1991 päättäneet luopua toiminnasta, joka ei ollut strategisesti merkittävä, ja palauttaa strategisesti merkittävän toiminnan kannattavuus erottamalla se tappiollisesta toiminnasta. Lopullisena tavoitteena oli Enirisorse-holdingyhtiön yksityistäminen.

Enirisorse oli laatinut tätä tarkoitusta varten suunnitelman erityistoimenpiteistä, jotka käsittivät muun muassa seuraavat tämän päätöksen kannalta merkitykselliset toimet: Pertusola Sudin tuotantolaitoksen sulkeminen vuoden 1997 loppuun mennessä, tai sen myyminen potentiaaliselle ostajalle, jonka oli määrä muuttaa laitos tuottamaan nikkeliä.

Viisivuotiskauden 1992—1996 loppuun mennessä Enirisorse oli saanut ainoalta osakkeenomistajaltaan ENIltä pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteillä 1 819 miljardia Italian liiraa, joka käytettiin rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen. Komissio katsoi päätöksessä 98/212/EY, että tämä tuki soveltui yhteismarkkinoille edellyttäen, että ilmoitetussa rakenneuudistussuunnitelmassa mainittuja ehtoja ja määräaikoja noudatetaan. Saman ajanjakson kuluessa Enirisorsen oli määrä hankkia yritysten ja haarayritysten myynnillä noin 840 miljardia Italian liiraa.

V

Pääomarakenteen vahvistamisen valtiontuen luonne

Voidakseen arvioida, onko 133 miljardin Italian liiran suuruinen pääomarakenteen vahvistaminen ollut valtiontukea, komissio tarkastelee Enirisorsen ja sen tuolloisen pääosakkeenomistajan, Italian valtion, välisiä pääomavirtoja markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen kannalta. Komissio on esittänyt kyseisen periaatteen jäsenvaltioille osoittamassaan tiedonannossa ([4]), joka koskee valtiontukisääntöjen soveltamista julkisiin teollisuusyrityksiin. Tämän periaatteen mukaan tietty rahoitustoimenpide on valtiontukea, jos tavanomaisissa markkinaolosuhteissa toimiva yksityinen sijoittaja ei olisi sitä toteuttanut.

Tässä käsiteltävien tapausten aikaan eli vuonna 1997 Italian valtio omisti selvän enemmistön ENIn osakekannasta, mutta sen lisäksi oli myös muita yksityisiä osakkeenomistajia. Kyseisenä ajanjaksona Italian valtiovarainministeriöllä, joka omisti enemmistön ENIn osakekannasta, oli strategisesti ensisijainen asema päätettäessä yhtymän yritystoimintaan liittyvistä valinnoista.

Menettelyn kohteena oleva 133 miljardin liiran pääomarakenteen vahvistaminen on rahoitettu voittovaroilla, jotka muuten olisivat kuuluneet ENIn osakkeenomistajille ja erityisesti sen hallitsevalle osakkeenomistajalle eli Italian valtiolle. Varoja, jotka ENI antoi Enirisorsen käyttöön, on siis pidettävä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina valtionvaroina.

Komissio voi perustellusti katsoa, että ENIn toteuttamien, 133 miljardin Italian liiran pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden tuotto oli riittämätön — tai oikeammin sanottuna olematon — koska toimenpiteiden pääasiallisena tarkoituksena oli yhden ainoan yrityksen tappioiden kattaminen. Kyseinen yritys, Pertusola Sud, olisi sitä paitsi jo pitänyt asettaa selvitystilaan. Lisäksi toimenpiteillä on katettu eräät tarkemmin erittelemättömät selvitystilaan asettamisesta aiheutuvat lisäkustannukset, joiden osalta on vaikea käsittää, miksi ENI olisi ottanut ne suorittaakseen, ellei sillä ollut tähän nimenomaista oikeudellista velvoitetta.

Tällaisen oikeudellisen velvoitteen olemassaolon osoittaminen olisi ollut Italian viranomaisten tehtävä. Jos tällaista velvolli-

([4]) EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3.

suutta ei ollut, ENIn toiminta ei missään tapauksessa noudattanut markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta, koska ENI ei voinut laskea saavansa pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden määrään nähden suhteutettua tuottoa. Itse asiassa ENI ei saanut investoinnistaan lainkaan tuottoa, koska Enirisorsen toiminta oli joka tapauksessa määrä lakkauttaa vuoden 1998 loppuun mennessä.

Näin ollen ei todellakaan voida katsoa, että ENI olisi noudattanut markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta päättäessään vahvistaa Enirisorsen pääomarakennetta vielä kerran 133 miljardilla Italian liiralla. Yksityinen toimija olisi asettanut Enirisorsen selvitystilaan ja pyrkinyt supistamaan tästä aiheutuvat kustannukset mahdollisimman vähiin eikä olisi maksanut ylimääräisiä kustannuksia, ellei sillä olisi ollut siihen nimenomaista oikeudellista velvoitetta. Käytettävissään olevien tietojen perusteella komissio katsoo, että ENIn toiminnan perusteena ei ollut mikään tavanomaiseen yrityksen selvitystilaan asettamiseen liittyvä oikeudellinen velvoite.

Kyseiset toimenpiteet ovat näin ollen valtiontukea.

VI

Kyseisen valtiontuen sääntöjenvastaisuus

Kyseisen tuen sääntöjenvastaisuudesta Italian viranomaiset toteavat menettelyn aloittamiseen antamassaan vastauksessa, että kiistanalaisesta 133 miljardin Italian liiran pääomansiirrosta oli ilmoitettu komissiolle päätöksessä 212/98/EY säädetyn valvontamenettelyn yhteydessä.

Tältä osin komissio huomauttaa, että uutta pääomarakenteen vahvistamistoimenpidettä koskeva maininta oli vain yksi komissiolle edellä mainitun valvontamenettelyn yhteydessä toimitetuista lukuisista tiedoista ja että asiasta olisi pitänyt tehdä virallinen ilmoitus, koska kyseessä oli uusi tuki, joka ei sisältynyt päätöksellä 98/212/EY hyväksyttyihin tukiin. Italian viranomaiset eivät joka tapauksessa ole noudattaneet velvollisuutta, jonka mukaan tuesta on ilmoitettava ennen sen myöntämistä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on säätänyt tästä velvollisuudesta yksityiskohtaisesti asiassa 120/73, Lorenz v. Saksa, 11 päivänä joulukuuta 1973 antamassaan tuomiossa ([5]).

Toisaalta Italian viranomaiset myöntävät, että 133 miljardin Italian liiran uusi pääomarakenteen vahvistaminen ei sisältynyt komission hyväksymään 1 819 miljardin Italian liiran tukeen. Italian viranomaiset väittävät kuitenkin, että näistä 133 miljardista Italian liirasta 99 miljardia liiraa on käytetty komission hyväksymän rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen. Tätä 99 miljardin liiran pääomansiirtoa on pidettävä periaatteessa hyväksyttynä, vaikka se ei varsinaisesti sisältynytkään rakenneuudistussuunnitelmassa esitettyihin tukiin, sillä komissio oli säätänyt päätöksen 98/212/EY 3 artiklan b alakohdassa, että Italian olisi ilmoitettava kaikki selvitystilaan asettamisesta aiheutuvat kustannukset.

([5]) Kok. 1973, s. 1471.

Komissio ei voi hyväksyä näitä selityksiä, koska päätöksen 98/212/EY 2 artiklassa säädettiin nimenomaisesti, että Enirisorseen kuuluvien yritysten yksityistämisestä saadut varat oli käytettävä Enirisorsen selvitystilasta mahdollisesti aiheutuvien lisäkustannusten kattamiseen eikä muihin ENIn omistamiin yrityksiin tehtäviin investointeihin. Vaikka komissio siis pystyikin edellä mainittua päätöstä tehdessään ennakoimaan, että selvitystilaan asettamisesta saattaisi aiheutua lisäkustannuksia, edellä mainitun artiklan sanamuodon perusteella oli selvää, että komissio tarkoitti nämä kustannukset katettavaksi Enirisorsen yritysten yksityistämisestä saaduin varoin eikä missään tapauksessa uusien pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden muodossa toteutettavien valtiontukien avulla, kuten tosiasiassa tapahtui.

Perusteettomalta vaikuttaa myös Italian viranomaisten väite, jonka mukaan se, että komissio tiesi Pertusola Sudin aiheuttavan vuonna 1997 48 miljardin Italian liiran tappiot, mutta määräsi sen suljettavaksi vasta vuoden 1997 loppuun mennessä, merkitsisi sitä, että komissio olisi implisiittisesti hyväksynyt näiden tappioiden kattamisen.

Se, että komissio tiesi Pertusola Sudin aiheuttavan uusia tappioita, ei kuitenkaan merkitse sitä, että se olisi hyväksynyt uusien tukien myöntämisen niiden kattamiseksi. Oli päinvastoin aivan loogista — mikä käy ilmi myös päätöksestä 98/212/EY — että Enirisorsen olisi pitänyt kattaa Pertusola Sudin aiheuttamat uudet tappiot muiden yritystensä yksityistämisestä sillä välin saamillaan varoilla tai ainakin holdingyhtiön muilla omilla varoilla eikä missään tapauksessa uusilla ja ennalta ilmoittamattomilla pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteillä, kuten tosiasiassa tapahtui.

Kyseiset toimenpiteet ovat näin ollen sääntöjenvastaista valtiontukea, koska Italian viranomaiset eivät ilmoittaneet toimenpiteistä komissiolle ennen niiden toteuttamista ja etenkin koska komissio ei ole ennalta hyväksynyt kyseisiä toimenpiteitä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla.

VII

Kyseisen sääntöjenvastaisen tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille

Tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille Italian viranomaiset toteavat ensinnäkin, että tuki, joka on tarkoitettu jonkin yrityksen selvitystilaan asettamisesta ja sulkemisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen, ei todellisuudessa voi vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla eikä vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska tuensaajat ovat yrityksiä, joiden toiminta lakkautetaan ja jotka siten poistuvat markkinoilta.

Komissio katsoo, että tällainen väite on tässä yhteydessä perusteeton. Tästä on osoituksena Union Minièren huomautus, jossa tämä yritys valittaa, että sen kilpailija Pertusola Sud on kyseisen

tuen ansiosta voinut pysytellä sinkin tuotantomarkkinoilla, mikä on vääristänyt kilpailua Pertusola Sudin ja muiden sinkintuottajayritysten välillä.

Tutkittavana olevassa asiassa yritykset, jotka ovat joko suoraan tai välillisesti saaneet hyötyä kyseisistä tukitoimenpiteistä, toimivat edelleen aktiivisesti markkinoilla ja jatkavat useimmissa tapauksissa tuotantotoimintaansa. Tämä koskee muun muassa Portovesmeä ja Pertusola Sudia, joka tuottaa edelleen sinkkiä vaikka onkin ollut selvitystilassa jo muutamia kuukausia. Ilman kyseisiä tukitoimenpiteitä se olisi jouduttu myymään tai se olisi joutunut lopettamaan toimintansa jo kauan sitten.

Näin ollen komissio ei voi hyväksyä Italian viranomaisten esittämiä perusteluja, koska kyseiset selvitystilasta aiheutuneet kustannukset ovat joko suoraan tai välillisesti vaikuttaneet edelleen markkinoilla toimiviin yrityksiin.

Italian viranomaiset toteavat lisäksi, että Pertusola Sudin tuotantolaitokset sijaitsevat Crotonessa, alueella jolle voidaan myöntää aluetukea perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla. Kyseinen tuki olisi siis edellä mainitun perustamissopimuksen määräyksen perusteella arvioitava yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

Komissio voi kuitenkin perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla poiketa yleisestä määräyksestä, joka kieltää valtiontuen, joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai uhkaa vääristää kilpailua, ja todeta yhteismarkkinoille soveltuvaksi tuen, joka on tarkoitettu "taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma", jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

Komissio on tällä perusteella hyväksynyt aluetukia varmistuttuaan ensin asianomaisen yrityksen elinkelpoisuudesta. Toisin sanoen, aluetuki voidaan hyväksyä vain jos se todella edistää kyseisen alueen kehitystä, jota tarkastellaan lähes poikkeuksetta työllisyyden kannalta. Lisäksi otetaan huomioon tuensaajayrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus. Joka tapauksessa on selvää, että komission on perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohtaa soveltaessaan otettava huomioon yhteisön etu. Se ei siis voi pitäytyä tietyn toimenpiteen tarkastelussa pelkästään alueellisiin näkökohtiin, vaan sen on otettava huomioon myös toimenpiteen vaikutus yhteisön tasolla. Tämä on myös vakiintuneen oikeuskäytännön mukaista (ks. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen asteen tuomioistuimen yhdistetyissä asiossa T-126/96 ja T-127/96, EFIM ja BFM v. komissio, 15 päivänä syyskuuta 1998 antama lopullinen tuomio ([6])).

Tutkittavana olevassa asiassa Italian viranomaiset esittävät alueellisen poikkeuksen soveltamista yritykseen, joka on määrä asettaa selvitystilaan ja jolla ei ole minkäänlaisia elinkelpoisuuden edellytyksiä edes keskipitkällä aikavälillä. Tämä merkitsee sitä, ettei kyseisen pääomarakenteen vahvistamisen avulla voida saada aikaan mitään konkreettista alueellista hyötyä työllisyyden kohenemisen muodossa, koska Italian viranomaiset itsekin myöntävät, että ainakin Pertusola Sud, joka on jo asetettu selvitystilaan, on määrä sulkea vuoden 1998 loppuun mennessä.

Tutkittavana oleva toimenpide (tuen myöntäminen yritysten asettamiseksi selvitystilaan) ei näyttäisi palvelevan minkäänlaisen aluepolitiikan tavoitteita, koska sen ei voida katsoa olevan "tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen" kyseisellä alueella. Sen sijaan kyseessä on viime hetkellä toteutettu toimenpide, jonka tarkoituksena on pitää Pertusola Sud markkinoilla vielä muutamia kuukausia hinnalla millä hyvänsä ilman minkäänlaista teollisuus-, talous- tai aluepolitiikkaan perustuvaa logiikkaa.

Komission on näin ollen todettava, että tutkittavana olevaa tapauskohtaista tukea ei ole myönnetty sellaisen aluepolitiikan tavoitteita palvelevan julkisen strategian mukaisesti, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa mainitun poikkeuksen soveltaminen olisi perusteltua. Asiaan liittyvistä asiakirjoista ei liioin käy ilmi, että tuki olisi myönnetty työpaikkojen luomiseen aluetukea saavalla alueella. Asiaa koskevissa tutkimuksissa on päin vastoin käynyt ilmi, että kyseessä ovat tietyt tarkoin kohdennetut toimenpiteet, joiden avulla Enirisorsen edelleen omistamat yritykset, erityisesti Pertusola Sud, yritetään pitää toiminnassa hinnalla millä hyvänsä.

Tarkastellessaan uusien tukitoimenpiteiden mahdollista soveltuvuutta yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla komissio korostaa, että Italian viranomaiset eivät ole menettelyn yhteydessä erikseen maininneet tätä määräystä. Komissio muistuttaa, että valtiontukeen voidaan joka tapauksessa soveltaa edellä mainittua poikkeusta vain jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Ainoa valtiontukimuoto, johon tässä yhteydessä mahdollisesti voitaisiin vedota, ovat rakenneuudistukseen myönnettävät valtiontuet. Vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistukseen ja pelastamiseen myönnettävistä valtiontuista annetuissa yhteisön suuntaviivoissa ([7]) korostetaan muun muassa, että tämäntyyppiset tuet ovat luonteeltaan poikkeuksellisia eikä niitä voida uusia ellei kyseessä ole perusteltu poikkeustapaus. Päätöksellä 98/212/EY hyväksyttyjen tukien lisäksi myönnetyillä uusilla tuilla rikotaan tuen kertaluontoisuuden periaatetta, sillä komission tiedossa ei ole uusia poikkeuksellisia seikkoja, joiden perusteella se voisi hyväksyä kyseisen tuen.

VIII

Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että pääomarakenteen vahvistamiseksi myönnettyyn 133 miljardin Italian liiran tukeen, jonka osalta komissio on aloittanut menettelyn Italiaa vastaan, ei voida soveltaa mitään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a, b tai c alakohdassa mainittua poikkeusta, koska tukea ei ole tarkoitettu taloudellisen kehityksen edistämi-

([6]) Tuomion 101 kohta, Kok. 1998, s. II-3437.

([7]) EYVL C 283, 19.9.1997, s. 2.

seen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen, vaan rakenneuudistuksen toteuttamiseen yrityksissä, jotka on määrä sulkea lähitulevaisuudessa ja viimeistään vuoden 1998 loppuun mennessä.

Menettelyn aloittamisen yhteydessä komissio on muistuttanut Italian viranomaisia siitä, että jäsenvaltio voidaan velvoittaa perimään sääntöjenvastaisesti maksettu tuki takaisin tuensaajayritykseltä ja että tutkittavana olevassa asiassa katsotaan tarpeelliseksi periä tuki takaisin, jotta ennen sen myöntämistä vallinneet tasapuoliset toimintaedellytykset voidaan palauttaa,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka Italia on myöntänyt vuonna 1997 pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteillä Enirisorse SpA -nimiselle yritykselle ja jonka määrä on 133 miljardia Italian liiraa, ei sovellu yhteismarkkinoille.

2 artikla

1. Italian on toteuttetava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja Enirisorse SpA:lle sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin.

2. Tuki on maksettava takaisin valtion velan takaisinperimistä koskevien kansallisen oikeuden mukaisten menettelyjen mukaisesti. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin Enirisorse SpA:n käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

3 artikla

Italian on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 25 päivänä marraskuuta 1998.

Komission puolesta
Karel VAN MIERT
Komission jäsen